

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2018. gada 21. septembrī

Satversmes tiesas 4. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Daiga Rezevska un Jānis Neimanis,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 130/2018), kuru iesniedzis [...] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Latvijas Soduzpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 50.⁴ pantu, ciktāl tas attiecas uz notiesātajiem vīriešiem par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, kā arī 50.⁵ panta pirmās daļas 1. punktu un sesto daļu, ciktāl tā attiecas tikai uz sievietēm, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. pantam;

1.2. uzdot Ieslodzījuma vietu pārvaldei pārcelt Pieteikuma iesniedzēju no slēgtā cietuma uz daļēji slēgto cietumu.

2. Kodeksa 50.⁴ pants noteic soda izpildes režīmu slēgtajos cietumos, citstarp noteic, ka slēgtajā cietumā sodu izcieš ar brīvības atņemšanu notiesātie vīrieši par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, kā arī notiesātie, kas pārvietoti no daļēji slēgtā cietuma par rupjiem vai sistemātiskiem režīma pārkāpumiem.

Kodeksa 50.⁵ panta pirmās daļas 1. punkts paredz, ka daļēji slēgtajā cietumā sodu izcieš sievietes par tīša nozieguma izdarīšanu. Savukārt šā panta sestā daļa noteic, ka sievietes, kas notiesātas ar brīvības atņemšanu uz visu mūžu (mūža ieslodzījums), soda izciešanu uzsāk soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē. Pēc ievietošanas cietumā viņām šajā pakāpē jāizcieš ne mazāk kā septiņi gadi. Ja notiesātā pirmstiesas apcietinājumā un soda izpildes vietā izcietusi vismaz septiņus gadus no piespriedē soda un atbilst šā kodeksa 50.³ panta ceturtajā daļā minētajiem nosacījumiem, viņu ar izvērtēšanas komisijas lēmumu var pārvietot no soda izciešanas režīma zemākās pakāpes uz soda izciešanas režīma augstāko pakāpi. No soda izciešanas režīma augstākās pakāpes notiesāto var atbrīvot no soda izciešanas nosacīti pirms termiņa likumā noteiktajā kārtībā.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu Satversmes tiesa var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Satversmes tiesa savas kompetences ietvaros izskata lietas par likumu un citu normatīvo aktu atbilstību Satversmei, kā arī citas tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā.

4.1. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu uzdot Ieslodzījuma vietu pārvaldei pārcelt Pieteikuma iesniedzēju no slēgtā cietuma uz daļēji slēgto cietumu.

Atbilstoši likumā noteiktajai kompetencei Satversmes tiesai nav paredzētas tiesības izvērtēt iestāžu veikto tiesību normu piemērošanu (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 24. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2013-12-01 10. punktu*). Satversmes tiesas kompetence ļauj izvērtēt tikai tiesību normu, nevis to piemērotāju rīcības atbilstību Satversmei (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 16.2. punktu*).

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmā daļa noteic, ka konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt ikviens persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt šā panta sestās daļas 1. punkts prasa pamatot apgalvojumu, ka ir aizskartas tieši pieteikuma iesniedzējam Satversmē noteiktās pamattiesības. Personas pamattiesību aizskārums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir saprotams tādējādi, ka apstrīdētā norma rada nelabvēlīgas sekas tieši pieteikuma iesniedzējam (*sk. Satversmes tiesas 2002. gada 11. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2002-07-01 3. punktu*). Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka tiesību normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tieši viņai pamattiesību aizskārums (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*).

5.1. Pieteikuma iesniedzējs notiesāts par sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu un viņam piemērots ar brīvības atņemšanu saistīts soda veids. Pamatojoties uz Kodeksa 50.⁴ pantu, ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2018. gada 9. aprīļa lēmumu Pieteikuma iesniedzējam noteikts uzsākt soda izciešanu slēgtā cietuma zemākajā režīma pakāpē. Savukārt vēlāk Pieteikuma iesniedzēja soda izciešanas režīms tika mainīts uz slēgta cietuma augstāko pakāpi. Pieteikuma iesniedzējs ir norādījis uz Kodeksa 50.⁴ panta radīto iespējamo Pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārums.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Kodeksa 50.⁴ panta atbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Kodeksa 50.⁵ panta pirmās daļas 1. punkts un sestā daļa neatbilst Satversmei. Tomēr pieteikumā nav ietverts pamatojums tam, ka tieši Kodeksa 50.⁵ panta pirmās daļas 1. punkts un sestā daļa, kas attiecas uz soda izpildes režīmu daļēji slēgtajos cietumos, Pieteikuma iesniedzējam būtu piemērota vai radītu viņam nelabvēlīgas sekas un aizskartu viņam Satversmē noteiktās pamattiesības.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Kodeksa 50.⁵ panta pirmās daļas 1. punkta un sestās daļas atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, jo saskaņā ar Kodeksa 13.¹ pantu, Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka lēmums par notiesātā ievietošanu brīvības atņemšanas iestādē nav apstrīdams un pārsūdzams.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka, ka, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieks pieņēmis lēmumu par Pieteikuma iesniedzēja ievietošanu brīvības atņemšanas iestādē, tas ir, – no (datums). Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2018. gada 24. augustā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to prasījums izvērtēt Kodeksa 50.⁴ panta atbilstību Satversmes 91. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Satversmes tiesas likuma izpratnē ar juridisko pamatojumu saprot juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Kodeksa 50.⁴ pants neatbilst Satversmes 91. pantam, jo pieļauj, ka vīrieši, kas notiesāti par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, tiek diskriminēti pēc dzimuma. Proti, vīriešiem un sievietēm par vienāda smaguma nozieguma izdarīšanu var tikt piemērots dažāds soda izpildes režīms. Vīriešiem var tikt piemērots tāds soda izpildes režīms, kas to pamattiesības ierobežo vairāk nekā sievietēm.

Pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, pieteikumā jānorāda: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz atšķirīgu attieksmi; 3) vai atšķirīgajai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sal. ar Satversmes tiesas 2011. gada 10. jūnija sprieduma lietā Nr. 2010-69-01 10. punktu*). Lai izvērtētu atšķirīgās attieksmes atbilstību samērīguma principam, jānoskaidro, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; vai likumdevēja rīcība ir atbilstoša, t.i., vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 13. jūnija sprieduma lietā Nr. 2014-02-01 14. punktu*).

Satversmes tiesa atzinusi, ka Satversmes 91. pantā ir ietverti divi savstarpēji cieši saistīti principi: vienlīdzības princips – panta pirmajā teikumā – un diskriminācijas aizlieguma princips – otrajā teikumā. Diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi,

kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*). Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*). Tāpēc, pamatojot pamattiesību ierobežojuma neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā papildus jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu no aizliegtajiem kritērijiem.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā likumdevējs, nosakot soda izpildes režīmus, ir pieļāvis atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz nepieļaujamu kritēriju – dzimumu. Šai atšķirīgajai attieksmei neesot leģitīma mērķa. Vienlaikus Pieteikuma iesniedzējs arī uzskata, ka neesot ievērots samērīguma princips. Tomēr pieteikumā nav pamatots, vai likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kā arī to, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu.

Līdz ar to juridiskais pamatojums prasījumam izvērtēt Kodeksa 50.⁴ panta atbilstību Satversmes 91. pantam ir acīmredzami nepietiekams tā apmierināšanai.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1., 3. punktu un sesto daļu, Satversmes tiesas 4. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 130/2018).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

A. Laviņš